



Aardappelketen *discussieert* over risico's

Met wat voor risico's moet de aardappelsector rekening houden en hoe kunnen ondernemers zich erop voorbereiden? Die vraag stond centraal tijdens de Themadag Aardappelen op 10 januari in de Meerpaal in Dronten. Een keur aan sprekers liet zijn licht schijnen over zowel teelt- als afzetrisico's.





Aardappelketen discussieert over risico's



Nieuwe opzet Themadag Aardappelen leverde mooi bezoekersaantal van 450 brancheleden op.

Met de vertrouwde zaalsessie en een gezellig beursplein leek de Themadag Aardappelen in Dronten sterk op de voorgaande edities. Toch was de opzet nieuw. Was de bijeenkomst eerder het jaarlijkse feestje van de noordelijke beurzen, dit jaar werkte de LNCN bij het organiseren samen met de organisatoren van de Aardappeldemodag, PPO-WUR en de NAO, in afstemming met de beurs Goes. “We trekken gezamenlijk op. En dat is belangrijk voor een krachtige sector. Alleen een krachtige sector kan risico's de baas”, zo rijmde LNCN-voorzitter Jan Douma in zijn welkomstwoord de keuze van het thema aan de nieuwe opzet. Deze luidde: ‘Risicomanagement in teelt en afzet van aardappelen’. Dit leverde ook gelijk het mooie bezoekersaantal van 450 brancheleden op.

Meer dikke buien

Welke risico's bedreigen de aardappelsector het meest? Spreker Anton Haverkort, onderzoeker bij PRI, bekeek het vanaf de teeltkundige kant. Een van de zaken waar telers veel van gaan merken is de klimaatverandering, verwacht hij. “Meer dikke buien, warme en droge voorjaren, een langer groeiseizoen, meer beregening. En dus ook meer holle harten, meer suikers en meer ziekten en plagen. Kommer en kwel zo lijkt het. Maar aan klimaatverandering zit ook een positieve kant. Omdat de CO₂-concentratie in de lucht verder stijgt, zal de opbrengst van aardappelen omhoog gaan. Niet voor niets voeren glastuinders dit groei-gas aan in hun kassen. In 1960 zat er 315 ppm in de lucht, in 2010 380 ppm en in 2050 is de voorspelling dat dit 550 ppm zal zijn. Hierdoor stijgt de opbrengst met 36 procent bij een waterverbruik dat 11 procent lager ligt. Een nadeel is dat de ozonconcentratie meestijgt, en die heeft een remmend effect op de opbrengst. Maar netto bedraagt de opbrengstverhoging nog altijd 27,5 procent.” Haverkort voorziet verder een sterke groei van de aardappelteelt elders in de wereld. Op basis van Wageningse en buitenlandse studies verwacht hij dat in 2040 het areaal aardappelen met 25 procent zal zijn gestegen, de opbrengst gemiddeld 50

procent hoger ligt, er 100 procent meer verwerking plaatsvindt en de pootgoedvermindering via miniknollen slechts enkele generaties bedraagt. “De aardappel is al het derde voedselgewas in de wereld en zal het tweede worden.”

Financiële risico's onderschat

De financiële risico's zijn volgens landbouweconoom Ruud Huirne van het LEI (binnenkort directeur Food & Agri Rabobank Nederland) voor iedere aardappelteler verschillend. Ondanks een slecht seizoen heeft de gemiddelde akkerbouwer zijn financiële positie goed op orde. “De helft van de akkerbouwers kan keurig aan zijn verplichtingen voldoen en bij nog eens 25 procent is er wel een mouw aan te passen. Maar de overige 25 procent zit in de gevarenzone. Zij kunnen niet terugvallen op een buffer.” Wel of geen buffer, voor veruit de grootste groep telers is het volgens Huirne belangrijk dat zij nadenkt over risicomanagement. Prijzen fluctueren sterk, zowel aan opbrengst- als kostzijde. Maar ook risico's op het gebied van productie, onzekere regelgeving en subsidies en persoonlijke risico's kunnen de continuïteit van het bedrijf in gevaar brengen. Huirne: “Gelukkig zijn mensen van nature risico-avers. Als er een veilige optie is, dan kiezen zij daarvoor. Aan de andere kant onderschatten mensen risico's met een kleine kans van optreden en natuurlijke risico's. Zij denken dat het anderen eerder overkomt dan hen zelf. Denk aan overvloedige regenval of ander natuurgeweld. Dat je een dure auto goed verzekert, wordt als vanzelfsprekend ervaren, maar een premie voor een weersverzekering vinden de meeste telers te duur. Onbegrijpelijk.”

ring vinden de meeste telers te duur. Onbegrijpelijk.”

Breekt de week

André Adamse, verantwoordelijk voor Retail en Food Service bij Schaap Holland, deed een boekje open over hoe verderop in de keten wordt omgegaan met risico's. “Wat het grootste risico is, hangt af aan wie je het vraagt. De inkopers zullen zeggen een misoogst, de verkopers een grote klant die wegloopt, P&O bedrijfsongevallen, de technische dienst een stroomstoring en de kwaliteitsdienst ziekteverwekkers. De vraag is: zie je die risico's op tijd? De kunst is om de risico's in beeld te krijgen, te kwantificeren, te bepalen hoe en wanneer je in moet grijpen en vervolgens te controleren of het goed gaat. Op die manier werken de schema's waarmee wij werken. Ook spreiding in activiteiten is een vorm van risicomanagement. Wij doen rasontwikkeling en pootgoedvermeerdering, kleinverpakking, koelversproducten en handel. Die vier activiteiten kunnen van elkaar profiteren en bevinden zich in verschillende levensfasen. Maar het belangrijkste is voor ons het marktrisico. Wat doen de huisvrouw en de kok? Dat proberen wij continu zo goed mogelijk in kaart te brengen. Als een dieetgoeroe zegt dat mensen beter geen aardappelen kunnen eten, of als Knorr zegt dat hun producten 'zo lekker de week breken', dan kan dat zomaar tientallen procenten omzet schelen.”

We zijn hypocriet bezig

Het is diezelfde consument die bepaalt wanneer de tijd rijp is om genetisch



NIEUWE HPA-VOORZITTER IS STRIJDBAAR



Renée Bergkamp: "Het kabinet is nu aan zet."

Kersverse voorzitter van het Hoofdproductschap Akkerbouw Renée Bergkamp beleefde haar eerste officiële publieke optreden op de Themadag Aardappelen. Bergkamp gebruikte haar spreektijd om de omvang van de aardappelsector, en het belang ervan voor Nederland, te onderstrepen. Verder zoomde de voormalige DG van het ministerie van EL&I in op de veranderingen die op de rol staan bij de productschappen. Het kabinet heeft in oktober laten weten dat de rol van de publiekrechtelijke organi-

saties (PBO's) moet veranderen. 'Misbare' taken zoals promotie en marktinformatie moeten komen te vervallen. Onmisbaar vindt het kabinet zaken als medebewind (de taken die het Productschap voor de overheid uitvoert), voedselveiligheid en plantgezondheid. De Tweede Kamer vindt dit echter lang niet ver genoeg gaan en wil meer vrijheid voor ondernemers. "Dat klinkt heel mooi", zegt Bergkamp over deze motie van Charlie Aptroot (VVD). "Maar voor al die onmisbare taken staat in de motie niet omschreven hoe ze dan wél geregeld moeten worden. Moet de overheid het dan weer zelf gaan doen? Die wilde toch bezuinigen? Het is bizar dat daar waar het bedrijfsleven zelf laat zien dat het belangrijke zaken heel goed zelf kan regelen, straks daar geen mogelijkheden meer voor zijn. Juist de samenwerking in de keten is zo belangrijk. Het is de sleutel van het succes van de sector. Denk aan alle teeltvoorschriften die de sector zelf opstelt en uitvoert. Of denk aan onderzoek. Ze dragen allemaal bij aan een sterke sector en het verminderen van risico's." Het kabinet is nu aan zet om te reageren op de motie. Vast staat inmiddels dat publiekrechtelijke promotie komt te vervallen, net als de publiekelijk gefinancierde marktinformatie. Dat zal de sector zelf moet regelen. "Private organisaties hebben het voortouw. Maar het Productschap Akkerbouw denkt graag mee en blijft ketenplatform voor de sector", besluit Bergkamp.

gemodificeerde aardappelen op de markt te brengen. Het G-woord kwam een paar keer ter sprake tijdens de thema-ochtend. Op de vraag van dagvoorzitter Johan Weerkamp wie genetisch gemodificeerde

aardappelen zou willen telen, ging aarzelend grofweg een derde van de vingers omhoog. Eén teler toonde zich een uitgesproken voorstander: "We zijn hypocriet bezig met z'n allen. Genetisch gemodifi-

ceerde producten zijn overal. En we hebben prachtige resistentie tegen *Phytophthora* klaarliggen, waarmee we enorme milieubesparingen kunnen bereiken. We moeten dat verhaal alleen uit-



Ruud Huirne, LEI: "Onbegrijpelijk dat telers weersverzekering laten liggen"



Anton Haverkort, PRI: "Kwart meer opbrengst door stijgen"



Aardappelketen discussieert over risico's

'GROEIENDE BEDRIJVEN, GROEIENDE RISICO'S'

LTO-akkerbouwvoorman Jaap Haanstra maakte in een voorbeeldberekening duidelijk hoe belangrijk prijsrisico's zijn voor een akkerbouwer. Hij rekende de volgende situatie voor: Boer Kees heeft een akkerbouwbedrijf van 80 hectare met onderstaand bouwplan.

Een verschil van 1 cent per kg voor al zijn producten scheelt deze boer 34.000 euro. Suikerbieten zijn uit de berekening gelaten, omdat de afzet van dit gewas in handen is van de coöperatie. De boodschap van Haanstra: met de groter wordende bedrijven groeien de prijsrisico's mee. Naast het aandacht besteden aan de afzet, is het voor een teler raadzaam om een afzetstrategie te kiezen die bij hem past. "Je kunt de risico's op verschillende manieren afdekken, bijvoorbeeld door een mooie mix tussen contract,



Jaap Haanstra, LTO: "Optimisme kan een valkuil zijn"

Oppervlakte(ha)	Gewas	product (t)
20	consumptieaardappel	1.200
20	zaai-uien	1200
10	peen	800
10	suikerbieten	
20	graan	200
TOTAAL		3.400 ton

een deel vrij en een deel via klikcontracten. Maar die keuze is voor iedereen verschillend. Belangrijk is dat je er als ondernemer over nadent. Bedrijven worden groter, draaien meer omzet en het vreemd vermogen ten opzichte van het eigen vermogen neemt toe. Dat brengt extra risico's met zich mee. Pas vooral op momenten dat het optimisme gaat overheersen, want soms kweek je het gevaar zelf op."

leggen aan de consument." Schaap-man Adamse ziet daar voorlopig weinig muziek in. "Wij moeten verklaringen tekenen dat onze producten ggo-vrij zijn, en volgen daarin onze klanten. Op korte

termijn gaan wij daar zeker niet aan trekken. Denk ook aan de mogelijke opbrengststijgingen waar niemand op zit te wachten. Op de langere termijn zullen wij ons er wel op voorbereiden. Niet

vooroplopen. Wel volgen."

Egbert Jonkheer



de CO2-gehalten"



André Adamse, Schaap Holland: "Grootste risico's zijn veranderingen in de markt"